Stockholms läns landsting

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2017-01-18

LS 2016-0675

Landstingsstyrelsen

Motion 2016:20 av Tara Twana (S) om åtgärder för att motverka våld mot hemlösa missbrukande kvinnor

Föredragande landstingsråd: Anna Starbrink

Ärendebeskrivning

Tara Twana (S) har lämnat en motion till landstingsfullmäktige om effektiv vård för våldsutsatta kvinnor som är hemlösa och/eller missbrukande.

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Landstingsrådsberedningens motivering

Våldsutsatta hemlösa kvinnor med beroendeproblematik är en särskilt utsatt grupp. För kvinnor i denna situation uppstår större hinder i kontakt med vården då utsattheten är större samtidigt som hälsotillståndet generellt sett är sämre.

Uppdraget att tillgodose heldygnsvård för hemlösa med beroendeproblematik idag ligger hos Beroendecentrum Stockholm och Capio Maria.

I Stockholms läns landstings "Vårdprogram för omvårdnad vid missbruk" uttrycks det tydligt att när den enskilde har behov av insatser både från hälso- och sjukvården och från socialtjänsten ska landstinget tillsammans med kommunen upprätta en samordnad individuell plan (SIP). Planen ska upprättas om landstinget eller kommunen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sin trygghet garanterad.

Det är viktigt att alla kan känna sig trygga i vården. Inom SLSO pågår ett arbete för att ställa om vårdverksamheter till att arbeta mer patientcentrerat och patientnära. Det innebär till exempel att heldygnsvårdsavdelningar ska kunna delas in i moduler så att en avdelning kan förändras, till exempel göras större nattetid för att optimera säkerhet för samtliga vårdsökande samt ett bra resursutnyttjande. Nya och renoverade lokaler är viktiga delar i arbetet med att skapa en ännu bättre vård med större trygghet och säkerhet för patienterna.

I Stockholms läns landsting finns sedan 2013 ett Kunskapscentrum om våld i nära relationer vars främsta uppdrag är att bidra till kompetenshöjande insatser riktade till hälso- och sjukvården i syfte att upptäcka och bemöta personer utsatta för våld av en närstående.

Stockholms läns landsting har nyligen vidare antagit en överenskommelse mellan kommunerna i länet om samverkan kring personer med beroenden. I denna överenskommelse ingår ett fokus på våldsutsatta kvinnors situation samt ett inkluderande av fler samhällsaktörer; polis, ideella organisationer, brukar- och närståendeföreningar samt försäkringskassa och kriminalvården. Kontinuitet och samanhållning i insatserna ska särskilt beaktas i arbetet med särskilt utsatta kvinnor. Överenskommelsen träder i kraft 1 januari 2017 och har beröringspunkter med det utvecklade samarbete som motionären föreslår.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 30 december 2016
Motion 2016:20
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 22 november 2016 med S-, MP- och V-ledamöternas muntliga reservationer
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 22 oktober 2016

Irene Svenonius

Anna Starbrink

Carl Rydingstam

Landstingsstyrelsens förvaltning
Landstingsdirektörens stab

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-12-30

LS 2016-0675

Handläggare:
Anna Prestjan

Ankom
Stockholms läns landsting
2017 -01- 04
Dnr LS 2016-0675
Rotel II

Landstingsstyrelsen

Motion 2016:20 av Tara Twana (S) om åtgärder för att motverka våld mot hemlösa missbrukande kvinnor

Ärendebeskrivning

Tara Twana (S) har lämnat en motion till landstingsfullmäktige om effektiv vård för våldsutsatta kvinnor som är hemlösa och/eller missbrukande.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 30 december 2016
Motion 2016:20
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 22 november 2016 med S-, MP- och V-ledamöternas muntliga reservationer
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 22 oktober 2016

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Motionären föreslår åtgärder för en mer effektiv vård för våldsutsatta kvinnor som är hemlösa och/eller missbrukande. I vården finns en medvetenhet om dessa kvinnors utsatta situation och särskilda svårigheter. Det finns dock en strävan mot en ökad helhetssyn i hälso- och sjukvårdsinsatser riktad mot just denna grupp invånare, som visar sig i både de vårdinsatser och ställningstaganden som redan finns och i de utvecklingsarbeten som pågår.
Förvaltningen anser mot bakgrund av detta att motionen ska anses vara besvarad.

Bakgrund
Tara Twana (S) föreslår åtgärder för en mer effektiv vård för våldsutsatta kvinnor som är hemlösa och/eller missbrukande. Hemlösa och/eller missbrukande kvinnor är en mycket våldsutsatt grupp, som ofta är i behov av olika typer av vårdinsatser. I dag, menar motionären, saknas en vårdinstans som tar hänsyn till den våldsutsatta kvinnans totala situation, och där patienterna kan känna sig trygga.

Motionären föreslår att hälso- och sjukvårdsnämnden ska få i uppdrag att utreda utformandet av en enkönad heldygnsmottagning för denna grupp. Motionären föreslår också att hälso- och sjukvårdsnämnden ska utveckla samarbetet mellan hälso- och sjukvårdens berörda delar och relevanta samhällsaktörer som socialtjänsten och kriminalvården i syfte att ta fram processer och en policy för stöd till samma grupp.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har yttrat sig över motionen.

Överväganden
Hälso- och sjukvårdsnämnden konstaterar i sitt yttrande att trots att våld, missbruk och hemlöshet är samspelande omständigheter hos den nämnda gruppen invånare, så har samhällsinsatserna tidigare mest fokuserat på en del av problematiken, beroendet, och mer sällan på helhetsbilden.

Enligt de allmänna villkor för vårdavtal som tecknas mellan vårdgivare och Stockholms läns landsting ska behovet av hälso- och sjukvård dock tillgodoses utifrån en helhetssyn på patienten. Hälso- och sjukvårdsnämnden beskriver i sitt yttrande olika vårdinsatser och utvecklingsarbeten som utgår från detta perspektiv, och som omfattar flera aspekter av hemlösa och/eller missbrukande våldsutsatta kvinnors komplexa situation.

Hälso- och sjukvårdsnämnden redovisar en överenskommelse med länets kommuner om samverkan kring medborgare med beroenden som godkändes genom beslut i hälso- och sjukvårdsnämnden i juni 2016 (Samverkan kring personer med missbruk/beroende – Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommuner i Stockholms län, HSN 2016-0789). Överenskommelsen, som träder i kraft den 1 januari 2017, inkluderar flera samhällsaktörer och har ett särskilt fokus på våldsutsatta kvinnors situation, och här därmed beröringspunkter med det utvecklade samarbete som motionären föreslår.

Förvaltningen konstaterar mot bakgrund av hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande att den problematik som motionären belyser redan är i fokus för

hälso- och sjukvården. Någon total vårdlösning i likhet med den som motionären föreslår existerar inte ännu. Mot bakgrund av en medvetenhet om dessa kvinnors utsatta situation och särskilda svårigheter finns dock en strävan efter en ökad helhetssyn i hälso- och sjukvårdsinsatser riktade mot just denna grupp invånare, som visar sig i både de vårdinsatser och ställningstaganden som redan finns och i de utvecklingsarbeten som pågår.

Mot denna bakgrund föreslår förvaltningen att motionen ska anses vara besvarad.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets Miljöpolitiska program 2012-2016 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Anne Rundquist
Tillförordnad landstingsdirektör

Anna Nergårdh
Chefsläkare

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

MOTION
2016-05-17

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -05- 17
Dnr. LS2016-0675

2016:20

Motion av Tara Twana (S) om åtgärder för att motverka våld mot hemlösa missbrukande kvinnor

Hemlösa och/eller missbrukande kvinnor är en grupp som är extremt utsatt för våld. Det finns inga exakta siffror på hur stor del av dessa kvinnor som drabbats av våld, mörkertalen är stora, men enligt studien *Mäns våld mot kvinnor i missbruk – ett kvinnofridsbrott som andra* är siffran i den studien närmare 90 procent. Nio av tio kvinnor i denna grupp utsätts för våld en ofattbar stor andel.

Qjouren är en jour för kvinnor hela Stockholms län i aktivt missbruk som har varit utsatta för våld i nära relationer. Personalen konstaterar att de flesta av kvinnorna är i behov av olika typer av vård som somatisk vård, beroendevård och psykiatrisk vård och att detta sällan finns att få på en och samma plats. Kvinnorna, som är i en krissituation, orkar sällan uppsöka flera olika vårdgivare. Det behövs också personal som förstår att kvinnorna är brottsoffer, majoriteten av dem som sökt vård upplever att de blivit dåligt bemötta.

Ett vanligt scenario kan vara att en kvinna söker hjälp för att hon blivit våldtagen och dessutom måste avgiftas. Det finns en välfungerande akutmottagning för våldtagna men på så väl akutmottagningarna och på beroendeakuten är kötiderna ofta långa. Kvinnorna vittnar om att miljön i väntrummen oftast är förenat med stor oro. En oro för att till exempel stöta på sin förövare eller bekanta till honom, eller rädsla för påverkade manliga patienter.

Qjouren saknar en vårdinstans som tar hänsyn till hela kvinnans situation. Idag finns Pelarbacken, en öppen mottagning för hemlösa som kan erbjuda viss vård men den har bara öppet under veckodagar och många kvinnor upplever även där väntrummet som mycket otryggt på grund av de manliga besökarna. De kvinnor som har en bostad men inte kan vistas i den på grund av hot och våld blir efter boendetiden på Qjouren hänvisade till vårdcentralen i sin stadsdel, trots fortsatt hotbild.

Det finns därför ett stort behov av en heldygnsmottagning där kvinnor också kan läggas in sig för avgiftning. När kvinnor lägger in sig på avgiftning idag osynliggörs våldet och de trauman de varit utsatta för och kvinnorna behandlas enbart som missbrukare. Det är också viktigt att mottagningen enbart är till för kvinnor så att de kan känna sig trygga och inte riskera att möta sin förövare.

missbrukare. Det är också viktigt att mottagningen enbart är till för kvinnor så att de kan känna sig trygga och inte riskera att möta sin förövare.

Med anledning av ovanstående föreslår Socialdemokraterna

att hälso- och sjukvårdsnämnden ges i uppdrag att utreda hur en heldygnsmottagning i landstinget för missbrukande och/eller hemlösa kvinnor ska utformas för att passa dessa kvinnors behov

att hälso- och sjukvårdsnämnden utvecklar samarbetet mellan hälso- och sjukvårdens berörda delar och andra relevanta samhällsstrukturer så som Socialtjänsten och Kriminalvården för att ta fram tydliga processer och policy hur dessa kvinnor bäst ska hjälpas

Stockholm den 17 april 2016

Tara Twana (S)

PROTOKOLLSUTDRAG 10/2016
§ 281

SAMMANTRÄDESDAG
2016-11-22

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -12- 07
Dnr LS 2016-0675

Justerat Anna Starbrink (L)
Dag Larsson (S)

Anslagsdatum 2016-11-30

§ 281 Yttrande över motion 2016:20 av Tara Twana (S) om åtgärder för att motverka våld mot hemlösa missbrukande kvinnor

HSN 2016-2856

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över åtgärder för att motverka våld mot hemlösa missbrukande kvinnor. I motionen föreslår Tara Twana (S) att vården erbjuder en vårdmiljö som erbjuder trygghet för hemlösa och missbrukande kvinnor.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-10-22
Motion 2016:20 av Tara Twana (S)

Yrkanden

1) Ordförande (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag.
2) Dag Larsson (S), Susanne Nordling (MP) och Håkan Jörnehed (V) yrkar bifall till motionen.

Propositionsordning

Ordförande (L) ställer proposition på förslagen och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar enligt ordförandes yrkande.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Reservationer

Dag Larsson (S) anmäler att S-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.
Susanne Nordling (MP) anmäler att MP-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.
Håkan Jörnehed (V) anmäler att V-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.

Vid protokollet/rätt avskrivet intygas
Lisbeth Ekebom

Expedieras:
Landstingsstyrelsen
Akten

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-10-22

HSN 2016-2856

Handläggare:
Mats Nilsson

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2016-11-22

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -12- 07
Dnr LS 2016-0675

Yttrande över motion 2016:20 av Tara Twana (S) om åtgärder för att motverka våld mot hemlösa missbrukande kvinnor

Ärendebeskrivning
Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över åtgärder för att motverka våld mot hemlösa missbrukande kvinnor. I motionen föreslår Tara Twana (S) att vården erbjuder en vårdmiljö som erbjuder trygghet för hemlösa och missbrukande kvinnor.

Beslutsunderlag
Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-10-22
Motion 2016:20 av Tara Twana (S)

Ärendets beredning
Ärendet har beretts i programberedningen för folkhälsa och psykiatri.

Förslag till beslut
Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget
Motionären betonar vikten av att vården erbjuder en vårdmiljö som erbjuder trygghet för hemlösa och kvinnor med beroendeproblematik. Vidare framhålls vikten av att tillhandahålla en god tillgänglighet där patienternas behov i en utsatt situation kan bemötas.

Motionären föreslår att:
– Utreda hur en heldygnsmottagning i landstingets regi med fokus på missbrukande och eller hemlösa kvinnor kan utformas.
– Utveckla samarbetet mellan olika relevanta samhällsaktörer för att bäst kunna hjälpa dessa kvinnor.

Våldsutsatta kvinnor med beroendeproblematik är en särskilt utsatt grupp. De flesta våldsutsatta kvinnor har liknande problematik och svårigheter och

våldets struktur är densamma. För kvinnor i denna situation uppstår större hinder i kontakt med vården då utsattheten är större samtidigt som hälsotillståndet generellt sett är sämre. Utredning och eventuella åtgärder i form av vård och behandling har hittills fokuserats på själva beroendet och kvinnornas tillgång till insatser som passar dem för att förhindra övergrepp har kommit i andra hand.

Våld, missbruk och hemlöshet är samspelande omständigheter. Våldet är en betydande orsak till kvinnors hemlöshet och beroendet en indirekt bakomliggande anledning. Många kvinnojourer tar inte emot våldsutsatta kvinnor som dessutom har en beroendeproblematik och det ingår i uppdragen att vårdgivare ser till kvinnornas totala livssituation. I Stockholms läns landstings *Vårdprogram för omvårdnad vid missbruk* uttrycks det tydligt att när den enskilde har behov av insatser både från hälso- och sjukvården och från socialtjänsten ska landstinget tillsammans med kommunen upprätta en samordnad individuell plan (SIP). Planen ska upprättas om landstinget eller kommunen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sin trygghet garanterad.

Uppdraget idag att tillgodose heldygnsvård för hemlösa med beroende problematik ligger hos Beroendecentrum Stockholm samt Capio Maria. Vården kräver ett långsiktigt, säkert, kontinuerligt och uthålligt kring enskilda patienter. Heldygnmottagningarna inom Stockholms läns landstings Beroendecentrum och Capio Maria består av tio enheter, Samtliga enheter inom Beroendecentrum har i uppdrag att underlätta för kvinnor att anmäla övergrepp och trauman.

Under 2015 har ett konceptprogram tagits fram: Lokaler för god vård – psykiatrisk heldygnsvård, i samverkan mellan Locum, Strategiska fastighetsinvesteringar (SFI), Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) och hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Programmet ska vara ett underlag inför nybyggnationer, upprustning och anpassning av lokaler och är därför ett vägledande verktyg vid detaljplaneringen av säkerhet och trygghet under nybygget vid S:t Görans sjukhus.

Inom SLSO pågår arbete för att ställa om vårdverksamheter till att arbeta mer patientcentrerat och patientnära. Det innebär till exempel att heldygnsvårdsavdelningar ska kunna delas in i moduler så att en avdelning kan förändras, till exempel göras större nattetid för att optimera säkerhet för samtliga vårdsökande samt ett bra resursutnyttjande. I Stockholms läns landsting finns sedan 2013 ett Kunskapscentrum om våld i nära relationer vars främsta uppdrag är att bidra till kompetenshöjande insatser riktade till

hälso- och sjukvården i syfte att upptäcka och bemöta personer utsatta för våld av en närstående. Kunskapscentrum om våld i nära relationer medverkar i ett flertal nätverk både nationellt och regionalt.

Stockholms läns landsting har nyligen vidare antagit en överenskommelse mellan kommunerna i länet om samverkan kring personer med beroenden. I denna överenskommelse ingår ett fokus på våldsutsatta kvinnors situation samt ett inkluderande av fler samhällsaktörer; polis, ideella organisationer, brukar- och närståendeföreningar samt försäkringskassa och kriminalvården. Kontinuitet och samanhållning i insatserna ska särskilt beaktas i arbetet med särskilt utsatta kvinnor.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Åsa Himmelsköld
Avdelningschef